

تحلیل معاونت اقتصادی اتاق بازرگانی تهران
از چشم‌انداز برق صنایع در سال جاری منتشر شد

تعادل شکننده در شبکه برق

◀ ناترازی‌ای که ریشه مالی دارد

یکی از محورهای اصلی این گزارش، بررسی دلایل تداوم ناترازی در صنعت برق است. براساس این تحلیل، صنعت برق ایران به دلیل فاصله میان قیمت تکلیفی برق و هزینه واقعی تولید، انتقال و توزیع، سال‌هاست با ناترازی مالی روبه‌رو است. یارانه‌های سنگین، رشد هزینه‌ها و محدودیت منابع مالی دولت، این وضعیت را تشدید کرده و در کنار آن، قیمت پایین برق نیز انگیزه صرفه‌جویی را کاهش داده و فشار بیشتری بر شبکه وارد کرده است.

به این ترتیب، بدون اصلاح تدریجی نظام قیمت‌گذاری، نمی‌توان انتظار داشت ناترازی موجود به‌صورت پایدار برطرف شود.

با این حال، سیاست‌گذار در سال‌های اخیر تلاش کرده از مسیر توسعه بازار برق، افزایش معاملات در بورس انرژی و گسترش قراردادهای دوجانبه، بخشی از مشکلات ساختاری این بخش را کاهش دهد. هدفگذاری برای رساندن سهم بورس برق به ۶۰ درصد تا پایان برنامه هفتم، از جمله همین اقدام‌ها است.

اتاق بازرگانی تهران معتقد است این روند می‌تواند به شفافیت بیشتر قیمت، جذب سرمایه‌گذاری خصوصی و مدیریت ریسک کمک کند؛ هرچند موفقیت این رویکرد همچنان به تنظیم‌گری مؤثر و فراهم بودن زیرساخت‌های لازم وابسته است. به همین دلیل، سال ۱۴۰۵ را می‌توان هم‌زمان سال فرصت برای توسعه بازار برق و سال خطر برای افزایش هزینه‌های تولید دانست.

◀ نااهم‌نگی صنعت و انرژی

این گزارش در بخش دیگری از تحلیل خود به نبود هماهنگی کافی میان سیاست‌های توسعه صنعتی و سیاست‌های انرژی می‌پردازد. در بسیاری از موارد، برنامه‌های توسعه صنعتی بدون برآورد دقیق از ظرفیت تأمین برق یا گاز طراحی می‌شوند و نتیجه آن، افزایش فشار بر شبکه در زمان بهره‌برداری از پروژه‌های جدید است.

با شروع فصل تابستان پرسش تکراری بازار و صنعت این است: آیا ۱۴۰۵ سال خاموشی‌های گسترده خواهد بود؟ تحلیلی که معاونت اقتصادی اتاق بازرگانی تهران از چشم‌انداز برق منتشر کرده، پاسخ ساده و یک‌خطی به این پرسش نمی‌دهد، اما یک نکته روشن دارد: وضعیت برق امسال سخت و پرریسک است، اما لزوماً فروپاشنده نیست. این گزارش از «تعادل شکننده» در شبکه برق سخن می‌گوید؛ وضعیتی که در آن ناترازی پابرجاست و فشار بر صنایع ادامه دارد، اما با مدیریت مصرف، توسعه ظرفیت و افزایش خودتأمینی، می‌توان از سناریوی شدیدتر فاصله گرفت. این تحلیل، با بررسی هم‌زمان تغییرات ساختاری بازار برق، وضعیت عرضه و تحولات الگوی تقاضا، دو مسیر پیش روی تأمین برق در سال ۱۴۰۵ را ترسیم می‌کند: یکی «مدیریت ناترازی با فشار به صنایع» و دیگری «تعادل شکننده اما قابل مدیریت». در هر دو سناریو، صنایع کوچک و متوسط همچنان در معرض محدودیت مصرف قرار دارند، اما در سناریوی دوم، امکان پیش‌بینی بیشتر، کاهش خاموشی‌های ناگهانی و برنامه‌ریزی بهتر برای تولید فراهم می‌شود. در عین حال، گزارش یادآور می‌شود که تحولات ماه‌های اخیر، به‌ویژه جنگ ۴۰ روزه ایران و آمریکا در اسفند ۱۴۰۴، می‌تواند اولویت سیاست‌گذار را از «تعادل شکننده» به سمت «تاب‌آوری فعال» و تمرکززدایی در تأمین برق تغییر دهد. به این معنا که صنایع، به‌ویژه بنگاه‌های بزرگ، باید خود را برای الزامات تازه‌ای مانند توسعه تأمین برق پراکنده، مشارکت در خودتأمینی و افزایش هزینه‌های سرمایه‌گذاری آماده کنند.

بر پایه این تحلیل، اگر این شکاف سیاستی در سال ۱۴۰۵ نیز ادامه پیدا کند، محدودسازی مصرف صنایع در دوره‌های اوج مصرف همچنان یکی از ابزارهای اصلی دولت برای مهار ناترازی

از سوی دیگر، در دوره‌های کمبود انرژی نیز تصمیمات کوتاه‌مدت برای مدیریت بار اتخاذ می‌شود که گاه با اهداف بلندمدت توسعه صنعتی در تعارض قرار می‌گیرد.